

DRŽAVNI SVET RS
Državni svet
Šubičeva 4
1000 LJUBLJANA

ZADEVA:

ANTIBIROKRACIJSKI UKREPI NA SISTEMU PROSTORSKEGA NAČRTOVANJA

Vsi, ki se srečujejo s slovenskim prostorskim načrtovanjem, bodisi kot uporabniki prostorskih aktov, bodisi kot sodelujoči v njihovi pripravi, poznajo njegovo zapletenost, dolgotrajnost in neučinkovitost. Razlog za to je sistemski in ga je možno razdeliti na tri glavna področja:

1. vsebinska struktura prostorskih aktov,
2. postopek priprave občinskih izvedbenih prostorskih aktov,
3. usklajevanje z nosilci urejanja prostora (NUP) in zahteve prostorskega informacijskega sistema (PIS).

Ad 1) Vsebinska struktura prostorskih aktov

V slovenskem prostorskem načrtovanju je vsebina prostorskih aktov slabo strukturirana, saj je večina materije koncentrirana v enem samem prostorskem aktu: v občinskem prostorskem načrtu (OPN). Glavnina našega prostorskega načrtovanja se zato izvaja z OPN in ta je podlaga za izdajo večine gradbenih dovoljenj. Razen posledične vsebinske kompleksnosti in preobremenjenosti OPN v njegov proces priprave tudi vstopajo vsi, ki jih prostor zanima, zato je usklajevanje tako velike množice interesov zahtevno in dolgotrajno.

Rešitev za težavo leži v uvedbi postopnosti v občinsko prostorsko načrtovanje, ki omogoča porazdelitev načrtovalskih vsebin med več prostorskih aktov in zato lažje obvladovanje njihove vsebine, kakor tudi bolj sistematično napredovanje skozi različne stopnje in vidike umeščanja objektov v prostor. Namesto reševanja skoraj vseh prostorskih zahtev v enem samem procesu in dokumentu (v OPN) se te enakomerneje razporedijo med več hierarhično povezanih gradiv in postopkov, kar povečuje tudi varnost investitorja. Postopnost zajema najprej določitev namenske rabe prostora (NRP) po načelu pretežne rabe zemljišč v OPN. Temu sledi nadaljnja prostorska členitev NRP in določitev prostorskih izvedbenih pogojev (PIP) v naslednji stopnji prostorskih aktov: v OPPN. Za območja, kjer nadaljnja prostorska členitev NRP ni smiselna in so dovolj le PIP, se uporabi prostorski akt, podoben nekdanjim prostorskim ureditvenim pogojem – odlok o urejanju naselij in krajine. Zgled za takšen pristop je Nemčija.

Poleg OPPN in odloka o urejanju naselij in krajine naj dobi precej bolj aktivno vlogo tudi občinski strateški prostorski načrt¹, katerega sestavni del naj bosta tudi urbanistična in krajinska zasnova za podrobnejšo obravnavo razvojno pomembnih naselij in območij v krajini. V teh prostorskih aktih se opredelijo usmeritve za določanje NRP in PIP.

¹ Pomembna sestavina strateških prostorskih aktov na lokalnem nivoju so tudi regionalni strateški prostorski načrti, vendar zaradi odsotnosti regij v Sloveniji predstavlja njihova izdelava očitno težavo.

Ad 2) Postopek priprave občinskih izvedbenih prostorskih aktov

Postopek priprave OPN in OPPN se po novem Zakonu o urejanju prostora (ZUreP-2 – Uradni list RS, št. 61/17) ni poenostavil, pač pa ravno nasprotno: postal je še daljši in bolj zapleten kot prej. Terminski plan za izdelavo OPN, ali spremembo OPN, je brez zapletov po novem 4 leta, za OPPN pa 14 mesecev, kar je nevzdržno.

Zato je iz procedure potrebno izključiti vse nepotrebne faze in gradiva in jo omejiti na naslednje korake: (1) strokovne podlage in idejna zasnova (v sodelovanju s tangirano javnostjo), (2) osnutek OPN/OPPN z okoljskim poročilom, (3) pridobivanje smernic NUP in potrditve okoljskega poročila, (4) javna razprava, v sklopu katere se pridobijo tudi končna potrdila NUP, (5) predlog OPN/OPPN in njegov sprejem na občinskem svetu.

Ad 3) Usklajevanje z NUP in zahteve PIS

V postopkih priprave OPN in OPPN državni NUP z mnenji zamujajo in zahtevajo izpolnitev vseh svojih zahtev, pri čemer zasledujejo izključno svoj ozki sektorski interes. Njihovi podatki so slabi, pomanjkljivi in pogosto sektorsko neusklajeni.

Temeljna rešitev leži po eni strani v decentralizaciji usklajevanja z državnimi NUP, ki bo odpravila ozka grla (usklajevanje na nivoju regij namesto na nivoju države), po drugi strani pa v vzpostavitvi v ZUreP-2 predvidenega nadresornega organa za medsektorsko usklajevanje in koordinacijo na prostorskem področju (Komisija vlade za prostorski razvoj), ki po zakonu omogoča tudi uravnovešanje razvojnega in varstvenega interesa in ga lahko občine uporabijo za lažje dogovarjanje z NUP. Zgled za takšen pristop je Švedska.

Izdelavo OPN obremenjujejo tudi zahteve v zvezi s PIS, saj se zaradi njih prostorski akti čedalje bolj spreminjajo v podatek za internet, izgublja pa se njihova primarna vloga orodja za urejanje prostora. Zahteve uporabnikov, ki jim prostorski akti, predvsem OPN in OPPN, služijo kot podatek (npr. za register nepremičnin) je potrebno omejiti na minimum, da bodo njihovi sistemi še lahko delovali, prostorsko načrtovanje pa ne bo ovirano.

Pripravila:

Komisarka za prostorsko zakonodajo:
Bogdana Dražič, univ.dipl.inž.arh.

Zbornica za arhitekturo in prostor
Slovenije

Predsednik:
Tomaž Krištof, univ.dipl.inž.arh.

